Voortgangsrapportage Agenda Groene Leefomgeving

Agenda Groene Leefomgeving 2025-2030

Gemeente Alphen aan den Rijn

Versie 26

Alphen aan den Rijn

Inhoudsopgave

Inleiding 3

1 Speerpunt 1 – Beschermen en uitbreiden van het groen 4
- 1.1 Doelstelling 4
- 1.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe 4
  - Data op orde 4
  - Groennormen 4
  - Groenstructuurkaart 5
- 1.3 Vooruitblik 2026-2027 5

2 Speerpunt 2 – Gezonde en aantrekkelijke groene leefomgeving 6
- 2.1 Doelstelling 6
- 2.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe 6
  - Vergroening entrees 6
  - Toegankelijke groene ruimtes 6
- 2.3 Vooruitblik 2026-2027 6
  - Vergroening bedrijventerreinen 6

3 Speerpunt 3 – Versterken van natuurwaarden en biodiversiteit 7
- 3.1 Doelstelling 7
- 3.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe 7
  - Ecologisch plan 7
- 3.3 Vooruitblik 2026-2027 7
  - Ecologisch beheer 7

4 Speerpunt 4 – Klimaatbestendige groene leefomgeving 8
- 4.1 Doelstelling 8
- 4.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe 8
  - Klimaatadaptief groen 8
- 4.3 Vooruitblik 2026-2027 8
  - Vergroeningsstrategie 8

5 Speerpunt 5 – Groen bewustzijn, communicatie en participatie 9
- 5.1 Doelstelling 9
- 5.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe 9
  - Participatiegroen 9
  - Groenblauwe schooltuinen 9
- 5.3 Vooruitblik 2026-2027 10
  - Groenparticipatie 10

6 Conclusie 11

7 Bijlage: speerpunten en actielijnen AGL 12
- Beschermen en uitbreiden van het groen 13
- Gezonde en aantrekkelijke omgeving 13
- Versterken van natuurwaarden en biodiversiteit 13
- Klimaatbestendige groene leefomgeving 13
- Groen bewustzijn, communicatie en participatie 13

Inleiding

De Agenda Groene Leefomgeving is in april 2025 vastgesteld en vormt het kader voor de ontwikkeling, bescherming en versterking van het groen in onze gemeente. De uitvoering van de agenda is in volle gang. Er zijn 5 speerpunten benoemd die uitgewerkt zijn in 19 actielijnen, variërend van beleidsontwikkeling (zoals groennormen en het ecologisch plan) tot uitvoering (zoals vergroening van entrees, ecologisch beheer en participatieprojecten).

Een groot deel van de actielijnen is in 2025 gestart, andere bevinden zich in voorbereiding of starten in 2026. Daarnaast zijn er een aantal actielijnen afgerond. In deze rapportage vindt u de voortgang en resultaten tot nu toe en wordt ingegaan op de stappen die er komend jaar worden gezet.

1 Speerpunt 1 – Beschermen en uitbreiden van het groen

1.1 Doelstelling

Het beschermen en uitbreiden van het groen is cruciaal voor een leefbare, gezonde en klimaatbestendige gemeente. De ambitie is om het bestaande groene kapitaal te behouden, te versterken en waar mogelijk uit te breiden. Dit vraagt om scherp inzicht in het huidige areaal, heldere groennormen en een actuele groenstructuurkaart. Tegelijk wordt ingezet op beter beheer en het benutten van kansrijke locaties voor extra vergroening.

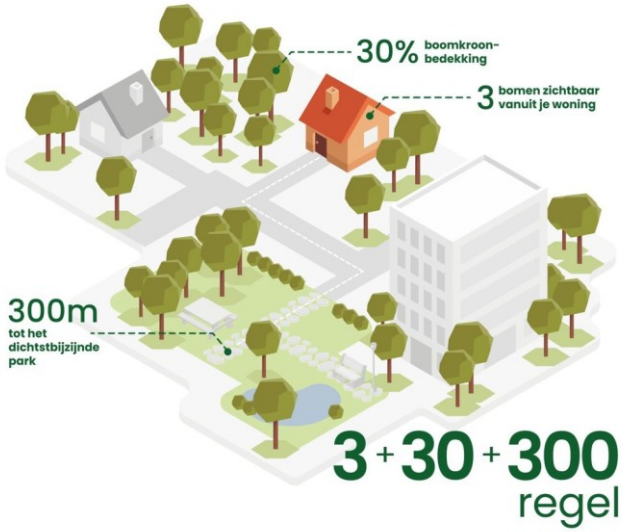
1.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe

Data op orde

De veranderingen in het aantal bomen en het groen worden nauwkeuriger geregistreerd. Er zijn stappen gezet om het volledige groenareaal duidelijker in beeld te brengen, inclusief locatie, omvang en conditie van beplanting en bomen. Parallel daaraan wordt gewerkt aan een nieuw datasysteem, zodat de gemeente straks regie kan houden op de eigen groendata. Inmiddels is een kwartiermaker Data op Orde aangesteld. Hierover kunt u meer lezen in de Raadsinformatiebrief Bomenbalans van mei 2026.

Groennormen

De huidige groensituatie in de gemeente is gespiegeld aan drie gangbare landelijke normen: het boomkroonvolume, 75m² groen per huishouden en de 3-30-300-regel. De 3-30-300-regel houdt in dat iedereen vanuit huis minstens 3 bomen ziet, in een buurt met 30% boomkroonbedekking woont en binnen 300 meter van woning, school of werkplek toegang heeft tot een groene buitenruimte van tussen een halve en een hele hectare. De groennormen sluiten aan bij landelijke richtlijnen en worden breed toegepast door gemeenten in Nederland. Gebruik van deze normen maakt het mogelijk om de prestaties op termijn te benchmarken met andere gemeenten, zowel nationaal als internationaal. Daarnaast zijn kanslocaties voor extra bomen en groen in kaart gebracht. De analyses en kaarten worden in juni 2026 opgeleverd. De groennormen zullen als onderdeel van het ecologisch plan ter bestuurlijke besluitvorming worden aangeboden.

Figuur 1 – De 3-30-300-regel. Bron: Cobra Groeninzicht

Groenstructuurkaart

Er is gestart met de actualisatie van de groenstructuurkaart. De huidige groenstructuren, de uitkomsten uit de groennormen en de gewenste ecologische verbindingen worden hierop geïntegreerd.

1.3 Vooruitblik 2026-2027

Naar verwachting is de inventarisatie van het groenareaal, inclusief conditiemeting, eind 2026 grotendeels afgerond. Dit vormt de basis voor sturing op de groenbalans en voor de ontwikkeling van een dashboard voor de groene leefomgeving, waarin ook de groennormen en de bomenbalans worden opgenomen.

De groennormen worden in de tweede helft van 2026 ter besluitvorming voorgelegd als onderdeel van het ecologisch plan. Na vaststelling worden de normen opgenomen als richtlijnen in de reguliere werkprocessen voor ontwerp en inrichting van de buitenruimte. De groenstructuurkaart wordt in de tweede helft van 2026 ter inzage gelegd en naar verwachting begin 2027 vastgesteld. Deze krijgt een plek in het omgevingsplan.

2 Speerpunt 2 – Gezonde en aantrekkelijke groene leefomgeving

2.1 Doelstelling

Een gezonde en aantrekkelijke groene leefomgeving draagt bij aan gezondheid, vitaliteit, ontmoeting en welzijn. Dit speerpunt verbindt fysieke ingrepen met sociale en gezondheidsdoelen. Vanuit de Agenda Groene Leefomgeving wordt ingezet op vergroening van entrees, bedrijventerreinen en publieke ruimtes en op ontwerpen volgens de principes van positieve gezondheid.

2.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe

Vergroening entrees

In 2025 is een plan van aanpak opgesteld voor de vergroening van de entrees van de gemeente. De eerste zeven entrees zijn eind 2025 vergroend en vormen een zichtbaar visitekaartje van de gemeente. Ook is het ITC-PCT-terrein aangewezen als ambassadeursterrein voor vergroening van bedrijventerreinen.

Toegankelijke groene ruimtes

Daarnaast is in 2025 het Beleidskader Toegankelijke Openbare Ruimte vastgesteld, waardoor toegankelijkheid structureel wordt meegenomen bij ontwerp en inrichting — ook voor groene ruimtes en parken. De gemeentelijke visie op gezondheid (positieve gezondheid) wordt toegepast in de uitvoering van gebiedsstrategieën en -programma's zoals Ridderveld/Alphen Noord en het Gezond Stadshart.

2.3 Vooruitblik 2026-2027

Vergroening bedrijventerreinen

In 2026 wordt de vergroening van entrees verder uitgerold naar de overige kernen en dorpen. Ook wordt een start gemaakt met de verdere vergroening van bedrijventerreinen, waarbij eerst wordt gekeken naar Rijnhaven als kansrijk terrein. Daarnaast wordt gewerkt aan verdere integratie van de principes van positieve gezondheid in andere gebiedsontwikkelingen. Het beleidskader Toegankelijkheid wordt vertaald naar concrete ontwerpkeuzes bij de (her)inrichting van de groene buitenruimte.

3 Speerpunt 3 – Versterken van natuurwaarden en biodiversiteit

3.1 Doelstelling

Het versterken van natuurwaarden en biodiversiteit is essentieel voor een robuust ecosysteem. De gemeente wil de biodiversiteit herstellen door onder andere ecologisch beheer toe te passen, meer variatie in beplanting aan te brengen en door het ontwikkelen van ecologische verbindingen. Het ecologisch plan — een voorloper van het natuurherstelplan dat gemeenten in het kader van de natuurherstelverordening zullen moeten gaan opstellen — vormt hiervoor het centrale kader.

3.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe

Ecologisch plan

Het ecologisch plan wordt in juni 2026 in concept opgeleverd. Na bestuurlijke vaststelling vormt dit de basis voor ecologisch beheer, inrichting en monitoring. Gelijktijdig zijn 30 locaties geselecteerd waar dit seizoen het maaibeheer wordt omgevormd naar ecologisch beheer.

Ook zijn nieuwe eisen voor diversiteit en kwaliteit van beplanting uitgewerkt; dit maakt onderdeel uit van het ecologisch plan. Voor de gebiedsgerichte aanpak voor natuurherstel wordt aangesloten bij de gebiedsprocessen in het buitengebied.

3.3 Vooruitblik 2026–2027

Ecologisch beheer

Na vaststelling van het ecologisch plan worden de beheerplannen aangepast en wordt ecologisch beheer stapsgewijs ingevoerd. De soortenlijsten en ontwerpprincipes worden toegepast in ruimtelijke projecten en geborgd in DALI, het handboek voor beheer, ontwerp en inrichting van de openbare ruimte. De gebiedsgerichte aanpak wordt verder uitgewerkt, waarbij ecologische verbindingen tussen stad en buitengebied worden versterkt. In 2027 maken we een start met het monitoren van de biodiversiteit, met hulp van bewoners en partners.

4 Speerpunt 4 – Klimaatbestendige groene leefomgeving

4.1 Doelstelling

Een klimaatbestendige leefomgeving is noodzakelijk om de gevolgen van hitte, droogte en wateroverlast op te vangen. Groen speelt hierin een cruciale rol door schaduw te bieden, water te bergen en de bodem te verbeteren.

4.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe

Klimaatadaptief groen

De nieuwe standaard voor groeiplaatsverbetering van bomen is gereed en opgenomen in DALI. Dit is leidend voor ontwerp en uitvoering. Daarnaast is gewerkt aan het in beeld brengen van kanslocaties voor klimaatadaptief groen.

4.3 Vooruitblik 2026-2027

Vergroeningsstrategie

Op basis van de nieuwe groenstructuurkaart — waarin ecologische verbindingen en de groennormen worden opgenomen — kunnen keuzes worden gemaakt in vergroening. De kaart is te combineren met de hittestresskaart en de groene kansenkaart. Op basis daarvan zal een vergroeningsstrategie worden opgesteld die de prioriteit legt bij de gebieden waar het meest rendement wordt verwacht, zowel klimatologisch als sociaal.

5 Speerpunt 5 – Groen bewustzijn, communicatie en participatie

5.1 Doelstelling

Groen ontstaat niet alleen door gemeentelijke investeringen, maar ook door betrokkenheid van inwoners, scholen, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De gemeente wil daarom bewustwording vergroten, participatie versterken en ruimte bieden aan groene initiatieven.

5.2 Belangrijkste resultaten tot nu toe

In 2025 zijn diverse regelingen voortgezet en vernieuwd, waaronder de subsidieregeling groene daken en tuinen, de subsidieregeling groenblauwe schoolpleinen en het meerjarenprogramma Eetbaar Alphen. Hiermee worden inwoners en organisaties gestimuleerd om te vergroenen. Voor de succesvolle grootschalige vergroeningsactie in de wijk Groene Dorp won de gemeente in 2025 de Steenbreekprijs.

Participatiegroen

Er wordt gewerkt aan een integrale werkwijze voor participatiegroen door de krachten van adoptiegroen, Eetbaar Alphen en Steenbreek te bundelen en versterken.

Een hogeschool voert in samenwerking met de gemeente een project uit waarbij ecologisch groenbeheer op een locatie in de gemeente in de praktijk wordt toegepast. Met behulp van social design worden bewoners betrokken en worden grasvelden verdeeld in verschillende beheerzones. Zo wordt zichtbaar wat de effecten zijn van uiteenlopende vormen van beheer op biodiversiteit, uitstraling en klimaatadaptatie.

Groenblauwe schooltuinen

Met de subsidieregeling groenblauwe schoolpleinen worden scholen gestimuleerd om schoolpleinen te transformeren naar klimaatbestendige, natuurlijke speel- en leeromgevingen. Er is inmiddels 1 groenblauw schoolplein gerealiseerd in Hazerswoude-Rijndijk en vier schoolpleinen zijn in voorbereiding.

Figuur 2 – eerste Groenblauwe schoolplein, Groeiwijs in Hazerswoude-Rijndijk

5.3 Vooruitblik 2026-2027

Groenparticipatie

In 2026 wordt de nieuwe vakgroep groenparticipatie verder ingericht en worden bewonersinitiatieven actiever ondersteund. In het communicatie- en educatieonderdeel van het Duurzaamheidsprogramma is groen een belangrijk thema. Dit programma loopt en wordt in 2026 herzien. In het najaar worden de vier groenblauwe schoolpleinen die nu in voorbereiding zijn, opgeleverd.

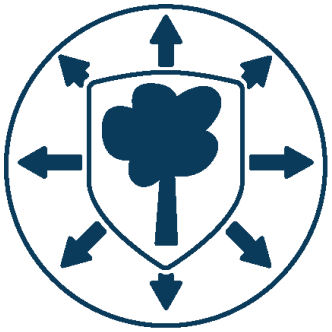
6 Conclusie

De uitvoering van de Agenda Groene Leefomgeving is stevig op gang. De basisinstrumenten — groennormen, groenstructuurkaart en ecologisch plan — worden in 2026 afgerond en vormen het fundament voor verdere uitvoering.

De eerste zichtbare resultaten zijn er al: vergroende entrees, de Steenbreekprijs, groenblauwe schoolpleinen, ecologisch maaibeheer op 30 locaties, en een beleidskader voor toegankelijke groene ruimtes.

De komende periode wordt gebruikt om de beleidsmatige kaders te finaliseren en te verankeren in werkprocessen, zodat groen structureel een plek krijgt in alle gemeentelijke opgaven. We streven ernaar begin 2027 een integraal sturingsdashboard operationeel te hebben, waarin gegevens over bomen, groenareaal en groenkwaliteit samenkomen.

7 Bijlage: speerpunten en actielijnen AGL

Beschermen en uitbreiden van het groen

1. Invulling geven aan groennormen, monitoren, rapporteren en waar nodig bijsturen
2. Uitbreiden groenstructuurkaart als ondersteunend instrument
3. Toepassen van groennormen in projecten
4. Actualiseren van het groenbeheerplan en uitvoeringsplan groen
5. Extra bomen en ander groen op groene kanslocaties.

Gezonde en aantrekkelijke omgeving

6. Ontwerpen op basis van principes positieve gezondheid
7. Vergroenen van de entrees
8. Vergroenen van bedrijventerreinen
9. Toegankelijk ontwerpen en inrichten van parken en groengebieden

Versterken van natuurwaarden en biodiversiteit

10. Opstellen van een ecologisch plan
11. Ecologisch beheren van de openbare ruimte
12. Nieuwe eisen aan diversiteit, variëteit en kwaliteit van beplanting in ruimtelijke projecten.
13. Gebiedsgerichte aanpak voor biodiversiteitsherstel

Klimaatbestendige groene leefomgeving

14. Locaties bepalen voor groen met een klimaatadaptieve functie
15. Werken volgens het convenant klimaatadaptief bouwen
16. Groeiplaats-verbetering voor bomen

Groen bewustzijn, communicatie en participatie

17. Voortzetten van lopende duurzaamheids-projecten en regelingen
18. Faciliteren van samenspraak en vrijwilligers (groenparticipatie)
19. Communicatie en educatie over de waarde van groen

Beschermen en uitbreiden van het groen

1. Invulling geven aan groennormen, monitoren, rapporteren en waar nodig bijsturen
2. Uitbreiden groenstructuurkaart als ondersteunend instrument
3. Toepassen van groennormen in projecten
4. Actualiseren van het groenbeheerplan en uitvoeringsplan groen
5. Extra bomen en ander groen op groene kanslocaties

Gezonde en aantrekkelijke omgeving

6. Ontwerpen op basis van principes positieve gezondheid
7. Vergroenen van de entrees
8. Vergroenen van bedrijventerreinen
9. Toegankelijk ontwerpen en inrichten van parken en groengebieden

Versterken van natuurwaarden en biodiversiteit

10. Opstellen van een ecologisch plan
11. Ecologisch beheren van de openbare ruimte
12. Nieuwe eisen aan diversiteit, variëteit en kwaliteit van beplanting in ruimtelijke projecten
13. Gebiedsgerichte aanpak voor biodiversiteitsherstel

Klimaatbestendige groene leefomgeving

14. Locaties bepalen voor groen met een klimaatadaptieve functie
15. Werken volgens het convenant Klimaatadaptief bouwen
16. Groeiplaatsverbetering voor bomen

Groen bewustzijn, communicatie en participatie

17. Voortzetten van lopende duurzaamheidsprojecten en regelingen
18. Faciliteren van samenspraak en vrijwilligers (groenparticipatie)
19. Communicatie en educatie over de waarde van groen

Alphen aan den Rijn

Gemeente Alphen aan den Rijn
Stadhuisplein 1
Postbus 13
2400 AA Alphen aan den Rijn
Telefoon 14 0172
gemeente@alphenaandenrijn.nl
www.alphenaandenrijn.nl